

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 2. ФЕБРУАРА 1896.

ГОД. XXI.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 18.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут па по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРПСКОГ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

(Наставак).

Године 1865. провела је дружина прва три месеца у *Новом Саду* и у *Карловцима* (где је тада био народни сабор), а осталае месеце у *Панчеву*, *Белој Цркви*, *Вршцу*, *Чачку*, *Старом Араду*, *Липову*, *Кикинди*, *Бечкереку*, *Новом* и *Старом Бечеју*, *Сентомашу* и дошла је око половине децембра у *Сомбор*, где је остала до краја фебруара 1866. У току ове 1865. године иступили су из друштве: Лаза Телечки и Љубица Телечка; а примљени су у друштву: *Марија Брнићева* и *Марко Станчишић*, а за капелника и учитеља певања даровити *Аксентије Максимовић* из Панчева. Исте године вратили се у друштву: Д. Ружић и Д. Ружићка, који су се од 1863. бавили у Загребу.

Године 1866. пошла је дружина крајем фебруара из Сомбора у *Суботицу*, обишла је *Бају* и *Вуковар*, где се бавила до почетка септембра. У августу је била „*прва омладинска екуштина*“ у Новом Саду. Из Новога Сада је пошла дружина у *Земун*, отуда у *Вршцу*, *Белој Цркви*, и дошла на божје празнике у *Панчево*, где је провела до краја фебруара 1867. Промене су биле, да се Лаза Телечки вратио у друштву; *Анастасија Михалковићева* примљена као нови члан; а *Шера Видаковић* и *Марија Брнићева* отпали из друштве. Ове године у мају и јуну чињене су озбиљне припреме за штапак друштве у *Будимпешту*, где је угарски сабор на окупу био. Све је већ било готово, изгледи врло повољни, позоришна гардероба била је већ горе послана, кад букне аустро-пруски рат, и цео овај план на велику нашу жалост пропадне!

Целу 1867. годину провела је дружина у Новога Сада, прва два месеца у *Панче-*

ву, један и по у *Темишвару*, један и трећину у *Вршцу*, две трећине у *Чакову*, половину у *Модочу*, а од половине септембра до половине јануара 1868. у *Београду*.

*

У Београду, откад је онде у пролеће 1865. Мандровићева дружина била распустена, није било никакве друге позоришне друштине. Само су се по каткад јављали дилетанти ђаци и млађи чиновници. Али разни пробисвети нису ни једне године изостајали. Ове 1867. године појави се неки немачки директор са својом друштвом, и одмах се почне зуцати, да исти господин намерава склошти и српску позоришну друштину, па да тако ушепа нешто за себе од оне државне субвенције, коју је био намприсао. Он је већ израдио за себе и концесију од наше полиције на четири године, почев је већ давати у арену представе на српском и немачком језику и титулирао се у неком немачком алманаху као: „*Director des Stadttheaters in Belgrad unter dem Protectorate des Stadtpräfekten*“.

Овдашњим пријатељима народнога позориште не беху по вољи ова ровења. Бојали су се, да како не продре тај пробисвет са својим плановима, па да шуца по свету грдна брука, да је Немац Српима у Београду основао позориште. Томе је ваљало свим могућим средствима на пут стати.

Док сам се још у Темишвару бавио с друштвом, добијем писмо из Београда од Јована Бонковића, где ми јавља за то страховање и предлаже, да доведем друштву у Београд још оне јесени, шат се она узмогне успешно борити против тих покушаја. За то сам и удејашао

путовање дружине тако, да из Модоша одмах пређемо у Београд.

Положај мој у почетку није био без тешкоћа. Највише ми је сметало, што се и у овај позоришни рад сплом утискивала политика. Београдске меродавне кругове неповољно је дпрнуло још од пролећа држање новосадске „Заставе“ приликом предаје града Београда кнезу Михаилу, као и држање омладинске скупштине у Београду у лето исте године. Уз то

је заједно с доласком дружине у Београд у 74. броју новосадског „Напретка“ изашла злобна нотиција, да су чланови новосадске позоришне дружине „понели велику количину брошура, које светују „Србијанцима“, кога да бирају за председника народној скупштини“. Ја сам у бр. 120. „Српских Новина“ одмах демантовао ту подлу клевету, која за цело није на то ишла, да народном позоришту у Београду пут поравна.

(Наставиће се).

ИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Сеоска лола, позоришна игра у 3 чина, с певањем, написао Е. Тот. превео и за српску позорницу удесио С. Дескашев, музика од Д. Јенка).

У недељу 28. јануара (9. фебруара) били смо сведоци врло лепе појаве. Видели смо како је жива свест и велика љубав нашег народа према српском позоришту. Уверили смо се да наш народ и у овим тешким данима, у данима сваковрсна иекушења мари за своје добро, мари за свој опстанак. Да, народ се као народ не цени и пресуђује само по броју душа и грундбуху него и по душевном бићу свом, народ као народ мора имати и своју културу. Добре школе: народне основне, средње, више мушке и женске, књижевност, културни заводи и неговање уметности услови су без којих се неда ни замислити да један народ постоји. И као неким инстинктом побуђен српски народ претао је да све то одржи, оствари и усаврши. Тако се даје растумачити велика свест и љубав нашег народа и према српском позоришту, које је о горњој представи тако многобројно посетио, да и највећи скептик српски мора бити задовољан.

„Сеоска лола“ је стари комад нашег репертоара. Схватљива садржина његова, па песме, па тек лено извођење и приказивање свега, одржава га и — пуни касу позоришну. „Схватљива“ садржина, рекосмо, ал' само то и ништа друго. Пуно је одвратних карактера, пуно је многог чега, што не бисмо ради били да наш народ гледа, прима па можда и — подражава. Неправо мора да је човеку што је Дескашев посрбио тај комад, врећа национално чуство у нама,

што нам у окорелом крадљивцу и одвратној наметници и неодлучном млакоњи излазе све сами Срби на позорницу, лакше би вам било да је то само превод, да су то мађарски типови пред нама а ми би се смејали, уживали и уверавали да тога код Срба нема и заверавали се и настојавали, да тога код Срба никад не буде. Ал' овако с болом се смејемо, са зебњом излизимо из позоришта да се неће наметнице и код нас множити, да неће и код нас мајка „Крадиће“ рађати. Па инак позориште пуно, позоришна каса са обајеним ценама па 257 фор. назарила. Све се то има приинијати и захвалити лепом певању нашег Марковића, госпође Милке и доброј игри наших глумаца а особито Добриновића. Марковић је био при гласу, био је вољан и тако је пево, да нас је све занео, особито његове севдалиске у бирцу, очарале су тако и по неког већ у четрдесетим и педесетим, да је добио вољу да мало протера кера. Па и госпођа Марковићка је врло лено отпевала своје партије и у цуној мери задовољила оне, који се диве њеној уметности, а има ли кога, ко не би у г. Марковићки гледао праву уметницу, због које нам могу завидети и веће европске позорнице, нема га, дакле је задовољила све. А сад ad fortissimum: „Крадић“ Добриновићев тако је савршен, да му ни највећи цепидлака неби мане нашао. Та и кад је цимбалу држао на леђи, кад је сав застрашеа на поду лежао, кад се за своја леђа бојао, кад му је и понос, ако га је јоште и најмање имао, повређен био, и онда је бећарска нога његова у хоризонталном положају такт кола српског маркирала. Добриновић уз много „својих“ улога може с правом

рећи, да је и то „његова“ улога. И Милан и Ленка и Вајс и Букало и сви остали били су добри и порадили су, да представа у целини добро испадне и испала је тако, да је свак задовољан из храма српске Талије кући отишао Сретна је мисао позоришне управе, да за народ даје представе на са обањеним ценама. Хвала јој!

КР. СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ.

(Жидик у Београду.) У петак 26. јануара о. г. давала је гђа Ана Жидик са својом позоришном дружином на београдској позорници водвиљ-оперету: „Ниниш“. Драмске вредности нема тај комад готово никакве, али је зачињен скроз и скроз лаким и веома природним хумором, као што се то само у Француза може наћи. Гђа Жидик заслужује сваку хвалу као и члан позоришне јој дружине Фијорати са своје дивне и неизвештачene игре. Гђа Жидик, као што нам јављају из Београда, очарала је публику игром својом, а занела је све слушаоце уметним певањем својим и лепим, изученим гласом својим. Позориште је било душке пуно. Њихова Величанства Краљ и Краљица Мати били су до краја на представи.

(„Балканска царица“.) Као што нам се јавља из Београда, тамошња позоришна управа има намеру, да на београдској позорници даје „Балканску царицу“, најугледније дело кнеза-песника, г. сиодара Црне Горе и Брда. Тога ради управа ће предузети нужне припреме, да би приказ те драме испао што боље.

Као што је познато, „Балканска царица“ приказана је била лане на вашој позорници у Новоме Саду три пута и постигла је сјајан успех. Од то доба приказује се та драма у сваком месту, куда наше позориште дође, и то свугде са сјајним успехом. Надамо се, да ће и управа београдског позоришта уложити сав свој труд, да та драма и тамо сјајно успе.

ПОЗОРИШТЕ.

(† Јосиф Ђорђе Колар). Нестор чешких драматика и глумца, Јосиф Ђорђе Колар, умро је у Прагу 31. јануара о. г. у својој 84. години. Чешка позоришна уметност изгубила је у Колару заступника, који је своје име златним словима записао у њезину повесницу. Покојник родио се 9. фебруара 1812. у Прагу. Изучив

филозофске науке у Прагу, дошао је за васпитача некаквом мађарском племићу у Будим-Шешту, где је учио и медицину. Ту се упознао и са словачким песником Јаном Коларом. Ту је због читања о народности дошао у сукоб с неким Мађаром и шњиме се побио у двобоју, у ком је био рањен. Кад се опоравио, врати се у Чешку, где се упознао с Тилом и Степанком, те је г. 1837. ступио први пут на позорницу. Тада се још шест пута преко недеље глумило немачки само једно вече чешки. То је био, у оно време, идејал равноправности немачко-чешке! Већ тада почeo је Колар превађати Шекспира на чешки језик па је г. 1839. први пут био представљен: „Мекбет“; за њим су приказани: „Млетачки трговац“, „Припитомљена горопад“, Шилерови „Разбојници“, „Валенштајнова смрт“ и „Сплетка и љубав“. Сам Колар глумио је прве улоге и постао временом првим карактерним глумцем чешким.

Осим тога написао је Колар и доста оригиналних ствари, нарочито новела, и радио је неуморно за различите чешке новине. Године 1846. била је први пут приказана његова историјска трагедија: „Моника“. Године 1848. издаје лакрију: „Број 17“ и глуму: „Праг пре 100 година“, која се и данас приказује под именом „Мравенци“.

Први велики успех постигао је Колар г. 1850. својом трагедијом: „Жишкина смрт“. За њом је дошла г. 1851. драма: „Магелона“, која се и на нашој позорници приказала била и јако се допала. Исте године превео је Колар: „Хамлета“, „Геца од Берлихингена“, „Егмонт“, „Валенштајнов табор“, „Нарциса“, итд.

Од године 1857. до 1867. био је вајцре управитељ, а после само драматург чешког народног позоришта, па је стекао управо неумрлих заслуга за чешко позориште. Све од г. 1867. до 1891. радио је марљиво као писац, те је издао виз позоришних дела, као: „Три Фараонове“, „Дајте ми чамару“, „Прашки чивутин“, „Смиржичти“, „Приматор“, „Краљица Варвара“, „Мештар Јероним“ и „Ђаволова легенда“ (1891.).

Колар је узорно превео и Гетовог „Фауста“. Радио је и као критичар, издао много песама, и написао је много подлистака, итд.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

23. Представа. У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ. Ван претплате.

ПРЕДСТАВА ЗА НАРОД С ОБАЉЕНИМ ЦЕНАМА.

У Новоме Саду, у петак 2. (14.) фебруара 1896.

Краљевић Марко и Арапин.

Историјска слика у 5 чинова, с певањем и играњем, написао В. М. Мильковић, музика од Ф. Гала. — Редитељ: Лукић.

ОСОБЕ:

Цар турски — — — — —	Лукић	Фоџа, херемски слуга — — — — —	*
Сулејман, везир — — — — —	Спасић	Краљица Јевросима — — — — —	Д. Ружићка
Осман беј — — — — —	Тодосић	Марко Краљевић } њени — — — — —	Душановић
Реџеп паша — — — — —	Иваштанин	Андреја Краљевић } синови — — — — —	Поповић.
Тахир беј — — — — —	Васиљевић	Радић, његов доноуправитељ — — — — —	Миловановић
Опа — — — — —	Филиповић	Краљев телесник — — — — —	Бајин
Царев татарин — — — — —	Бакаловић	Елице, арапин — — — — —	Ружић
Зелида, царева ћерка — — — — —	С. Бакаловићка	Сот, } његове делије — — — — —	Илић
Зулејка, } — — — — —	З. Марковићка	Биче, } — — — — —	Стефановић
Фатима, } њене робињице — — — — —	З. Ђуришићева	Вила Србије — — — — —	Т. Лукићка
Селима, } — — — — —	Д. Весићева	Вила Старе Србије — — — — —	В. Милићевићка
Мејра, } — — — — —	Љ. Душановићка	Вила Босне — — — — —	Ј. Весићева.
Баба Јурмуса — — — — —	К. Жикићка		

Виш Турака и Арапа. — Догађа се: први чин у Цариграду. — Други чин у планини Балкана, на путу за Прилип. Промена: у харему цара турског — Трећи чин у Прилипу, под Цариградом. — Четврти чин пред Цариградом. — Пети чин у цареву двору.

У недељу 4. (16.) фебруара: „Сабља Краљевића Марка“. Аллегорија у два дела и 7 слика, с песмама, од Ј. Ђорђевића и А. Хадића, музика од Д. Јенка.

Представа за ћаке и децу са спуштеним ценама у 3 сахата после подне.

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру и у I. спрату: 4 фор. — Седиште у паркету у I. и II. реду: 80. н. — Седиште у паркету: у III. IV. V. VI. реду: 60. н. — Седиште у VII.—XII. реду 40. н. — Седиште на балкону у I. реду: 80. н. — Седиште на балкону у II. реду: 60. нов. — Седиште на балкону у III. IV. реду: 40. нов. — Седиште на галерији у I. реду: 40. нов. — У II. реду 30. нов. — Стajaњe: 40. н. — Стajaњe на I. галерији: 30. н. — Стajaњe на II. галерији 20. н.

Улазнице могу се добити у књижари браће М. Поповића од 9—12 пре подне, и од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Почетак тачно у 7, свршетак у 10 сахата.